
Idäntalouksien katsauksia

Review of Economies in Transition

2 • 1994

SUOMEN PANKKI • BANK OF FINLAND

Siirtymätalouksien tutkimuslaitos • Institute for Economies in Transition • BOFIT

ISSN 1235-7405

Uudelleenjulkaistu pdf-muodossa 2014

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Timo Harell - Tiina Saajasto

Idäntalouksien loka-joulukuu 1993¹

Venäjä

Talouspolitiikka

- * Hallitus antoi 19.11. julkilausuman **talouspolitiikasta joulukuussa 1993 sekä vuonna 1994**. Tärkeimpänä tehtävänä on kuukausi-inflaation pienentäminen 15 %:iin tammikuussa 1994 ja 3 - 5 %:iin vuoden 1994 lopulla. Budjettivaje on tarkoitus vuonna 1994 supistaa 5 %:iin BKT:sta. Keskuspankki ei intervenoi tukeakseen ruplan kurssia. Vientikiintiöt muilta kuin energiatuotteilta poistetaan 1993 ja energiatuotteiltakin 1994. Vientitullit alennetaan puoleen 1993 ja poistetaan kokonaan 1994. Valtion tuontituki lopetetaan 1.1.1994 alkaen. RV 20.11.93

Omistus ja yksityistäminen

- * Presidentti antoi 6.10. asetuksen, jolla **vuoden 1992 yksityistämissekkien voimassaoloa pidennetään 1.7.1994 saakka**. RG 8.10.93
- * Presidentti antoi 27.10. asetuksen **maanomistuksesta ja maatalousuudistuksen jatkamisesta**. Asetus koskee vain maatalousmaata. Maa määritellään kiinteäksi omaisuudeksi, jonka voi myydä, jättää perinnöksi, lahjoittaa, pantata, antaa vuokralle, vaihtaa tai luovuttaa osuutena yrityspääomaan (mm. yhteisyrityksiin). Täysin uutta on vain **panntausmahdollisuus**. Kolhoosien yhteisomistuksessa olevat maat jaetaan yksityisiin omistussuosiin. Osuuden omistajalla on oikeus muita kuulematta halutessaan erotuttaa oma maa-alansa yhteismaasta. Maatalousmaan käyttötarkoituksen kuitenkin saa muuttaa vain viranomaisen luvalla. Uutta on myös se, että maataloustuotteiden pakkotoimitukset valtiolle lopetetaan 1994. Taloustieteilijä Andrei **Lazorevskin** mukaan maaosuuksien erottamista koskevat rajoitukset kuitenkin suosivat "feodaaliherroja" eli kolhoosijohtajia. IZ 26.10.93, RG 29.10.93

¹ Merkinnät *** = hyväksytty laki, asetus tai päätös

* = käsitteillä oleva laki, asetus tai päätös, muu uutinen

Lisäksi: Mikäli katsauksessa on mainittu useampi lähde, on ensin mainittu päälähde, joka sisältää mahdollisen tms. virallisen tekstin (merkitty tähdellä).

Rahoitusjärjestelmä

- * Varapääministeri, finanssiministeri **Boris Fjodorov Venäjän rahoitusjärjestelmästä**. Hän arvioi tammi-syyskuun kehityksen pääasiassa myönteiseksi. Luottoekspansio on pysynyt alle 50 %:ssa. Keskuspankki on lopettanut yritysten ja maatalouden subventoidun luotottamisen. Loppuvuoden kehityskään ei huolestuta. Yrityksille annetaan joulukuuhun asti aikaa hoitaa verorästinsä ilman sanktioita (ns. veroarmahdus). Hallitus aikoo kerätä varoja budjettivajeen kattamiseksi ja inflaation hillitsemiseksi ns. **kultatodistuksilla**. Todistuksen ruplamääräinen myyntihinta määritellään 10 kultakilon dollarihinnan perusteella Lontoon pörssissä liikkeeseenlaskupäivänä. Hinta asettunee 140 - 170 milj. ruplaan. Leivän hintatuen ohjaaminen vähävaraisille helpottaa osaltaan budjettitilannetta. Fjodorovin mukaan kuukausi-inflaatio on mahdollista painaa joulukuussa 15 %:iin. DM 13.10.93, RV 20.10.93
- * **Keskuspankki päätti 15.10. nostaa keskuspankkikoron 180 %:sta 210 %:iin**. Toukokuun jälkeen korko on noussut yli kaksinkertaiseksi. KL 20.10.93, RV 21.10.93
- * Presidentti antoi 19.10. asetuksen **maksuliikenteen parantamisesta ja velallisen vastuun lisäämisestä**. Liikepankeille määritellään yhtenäiset enimmäisajat maksujen käsittelyyn. Perusteettomasta viivytystä määrättäviä sanktioita kovennetaan. **Yritysten velkarästöt muunnetaan 31.1.94 mennessä rahoitusvekseleiksi**. Vekselit ovat jälkimarkkinakelpoisia. Määräajan jälkeen varattomat yritykset voidaan jopa hakea konkurssiin. EZ 44/93, DM 23.10.93, RV 28.10.93, MN 31.10.93
- * Presidentti antoi 17.11. pitkään valmistellun asetuksensa **ulkomaalaisomisteisten pankkien toiminnasta Venäjällä**. Vuoden 1995 loppuun asti ulkomaalaisomisteiset pankit saavat operoida vain ulkomaalaisten kanssa. Poikkeuksena ovat pankit, jotka ovat aloittaneet venäläisasiakkaiden palvelun jo ennen 15.11.93. EZ 48/93
- * Presidentti antoi 24.12. asetuksen **Venäjän säästöpankin tallettajille maksettavasta korvauksesta**. Tallettajille maksetaan inflaatiokorvauksena 1.1.1992 säästöpankissa olleiden talletusten määrä kolminkertaisena. Varat hankitaan myymällä valtion arvometalleja ja jalokiviä 400 mrd. ruplan arvosta ja siirtämällä säästöpankin vuoden 1993 voitosta 200 mrd. ruplaa. Uuden inflaatioallon hillitsemiseksi ne korvauksen saajat, jotka tallettavat koko korvaussumman erilliselle korottomalle tilille, saavat maksaa vuokra-, vesi-, sähkö- yms. maksunsa tältä tililtä 1.11.1993 hintatason mukaan. SAPP 1/94

Ulkomaantalousjärjestelmä, valuuttakysymykset

- * Keskuspankki päätti 1.10. kieltää **ulkomaanvaluuttojen käytön käteisenä maksuvälineenä 1.1.1994 alkaen**. Kaikki muut kansainvälisesti hyväksytyt

maksutavat sallitaan edelleen. Finanssiministeri Boris Fjodorov arvioi, että Venäjällä on inflaatiota kiihdyttämässä laillisessa kierrossa 16 mrd. dollaria ja laittomassa 5 mrd. dollaria. Niiden yhteisarvo vastaa 23 000 mrd. ruplaa. EZ 41/93, RV 20.10.93

Muut

- * Hallitus teki 22.9. päätöksen **uudesta vuokrajärjestelmästä**. Asuntojen kulut siirretään 1994 - 98 vähitellen kokonaan vuokralaisten maksettaviksi. Samalla otetaan käyttöön uusi asumistukijärjestelmä. SAPP 39/93
- * Presidentti antoi 9.10. asetuksen **paikallishallintojärjestelmän uudistamisesta**. Vastaisuudessa tasavaltojen, maakuntien, kaupunkien ja kylien edustuselimet valitaan vaaleilla. RG 12.10.93
- * Presidentti antoi 27.10. asetuksen **elinkustannusten nousun korvaamisesta eläkeläisille**. Eläkeläisille aletaan 1.11. alkaen maksaa **11 700 ruplan lisää kuukaudessa**. (Minimieläke on 14 620 rpl/kk.) RG 29.10.93
- * Presidentti antoi 30.11. asetuksen **historiallisen kaksipäisen kotkan palauttamisesta Venäjän vaakunaan**. Kullanvärinen kotka, jolla on päässään Pietari Suuren kruunu, on kuvattuna punaiselle taustalle. RG 3.12.93
- * Presidentti antoi 5.12. asetuksen **minimipalkan korottamisesta 1.12. alkaen 14 620 ruplaan/kk.** RV 8.12.93
- * Venäjän uuden **liittoparlamentin vaalit pidettiin 12.12.** Vaaleissa valittiin edustajat 450-jäseniseen valtioon duumaan ja 178-jäseniseen liittoneuvostoon. Parhaiten menestyivät Vladimir Zhirinovskin johtama äärinationalistinen Liberaalidemokraattinen puolue, uudistusmielinen Venäjän valinta, vanhoillinen Agraaripuolue, Kommunistipuolue sekä yllättäjä Venäjän naiset. HS 27.12.93
- * Venäjän keskusvaalilautakunta julkisti 20.12. **päätöksensä Venäjän perustuslakiäänestyksen tuloksista**. Perustuslaki katsottiin hyväksytyksi kansanäänestyksessä, jossa sitä kannatti 58.4 % (n. 33 milj. äänestäjää) ja vastusti 41.6 % (n. 23 milj. äänestäjää). Äänestysprosentti oli vain 54.8. RG 25.12.93
- * Presidentti antoi 21.12. asetuksen **Venäjän turvallisuusministeriön lakkauttamisesta ja vastavakoiluviraston perustamisesta**. Asetuksessa todetaan, että turvallisuusministeriö (KGB:n seuraaja) oli aikansa elänyt, tehoton ja kallis. Uuden vastavakoiluviraston päällikkö saa ministerin arvon ja on vastuussa suoraan presidentille. RG 24.12.93

Muut entiset neuvostotasavallat

Talouspolitiikka

- * Ukrainan tietokeskuksen johtaja V. **Shloma Ukrainan talouden tilasta:** Minimikuukausipalkka on 20 000 karbovanetsia (1 doll = 12 000 karb) ja kilo leipää maksaa 1 000 karb. Rahaa on laskettu liikkeeseen alkuvuoden aikana 213 000 miljardia karbovanetsia (yli 1 100 % enemmän kuin 1992). Perusteollisuuden tuotanto supistuu edelleen. Sitä vastoin vilja- ja sokerijuurikassadosta riittää jopa toimitettavaksi Venäjälle maksuna öljystä ja kaasusta. Kauppataseen vajeen arvellaan vuoden lopussa olevan 19 000 miljardia karbovanetsia, josta Venäjän osuus on lähes 12 000 miljardia. EZ 40/93

Rahoitusjärjestelmä

- * **Ukrainan inflaatiovauhti on 100 % kuukaudessa** ja keskuspankin luottoemissio kaksinkertaistuu joka kolmas kuukausi. Maan rahayksikkö karbovanets on devalvoitunut kolmessa kuukaudessa yli 80 % ja budjettivaje noussut 40 %:iin BKT:sta. Presidentti Leonid Kravtshuk antoi asetuksen **maan luonnonrikkauksien panttaamisesta valuuttaluottojen vakuudeksi.** Asiantuntijoiden mukaan Ukrainaa odottaa täysi taloudellinen kaos viimeistään tammikuussa, jolloin maa joutuu maksamaan öljystä maailmanmarkkinahinnan. FT 3.11.93, FIZ 53/93
- * Ukrainan presidentti Leonid **Kravtshuk** antoi asetuksen **Ukrainan pankkien välisen valuuttapörssin sulkemisesta.** (Jo kesästä on ollut voimassa määräys, jolla yritysten on myytävä 50 % valuuttatuloistaan valtiolle kiinteään **6 980 karbovanetsin dollarikurssiin,** kun markkinakurssi on n. 40 000 karb/doll). RFE/RL 10.11.93, IZ 27.11.93
- * Valko-Venäjän parlamentti ratifioi 18.11. **sopimuksen Venäjän ja Valko-Venäjän rahajärjestelmien yhdistämisestä.** Valko-Venäjä ei ota siis käyttöön omaa rahaa. Pääministeri **Kebitsh ja parlamentin enemmistö kannattavat sopimusta,** mutta parlamentin puheenjohtaja **Shushkevitch, parlamentin oppositio ja maan keskuspankki** ovat suhtautuneet siihen varauksin. Myös Venäjällä on yhdistämisen arvostelijoita. Sopimuksen mukaan keskuspankit koordinoisivat maiden luotto-, korko-, vero-, hinta-, tulo- ja ulkomaankauppapolitiikkaa. RFE/RL 19.11.93, NG 20.11.93
- * Ukrainan talousministeriön ulkosuhteiden osaston päällikkö Anatoli **Baljuk** pitää talouden suurimpana uhkana valtavaa energiavelkaa. Ukraina on velkaa Venäjälle öljystä ja kaasusta yli **800 mrd. ruplaa** (lähes 700 milj. doll) ja Turkmenialle kaasusta lähes **140 mrd. ruplaa.** DM 25.11.93

Muut

- * Ukrainan korkein neuvosto myönsi kolmannella yrittämällä **eron Leonid Kutshman hallitukselle**. Samalla päätettiin **ennenaikaisista korkeimman neuvoston vaaleista 27.3.94 ja presidentinvaaleista 26.6.94**. MN 2.10.93

Baltia

- * **Baltian tasavallat suunnittelevat yhteistä energiastrategiaa.** Latvian energiaministerin Andris Kreslinsin mukaan yhteinen strategia ratkaisisi monia ongelmia, mm. Butingen öljyterminaalin rakentamisen Liettuaan. EY on luvannut 1 milj. ecun avustuksen, jos hanke toteutuu. BNS 17.11.93

Viro

- * Viron johtohenkilöitä 31.12.1993:

presidentti	Lennart Meri
parlamentin pj.	Ülo Nugis
pääministeri	Mart Laar
ulkoministeri	Jüri Luik
finanssiministeri	Heiki Kranich
talousministeri	Toivo Jürgenson
keskuspankin pääjohtaja	Siim Kallas

Talouspolitiikka

- * **Viron BKT kääntyi 6.4 % kasvuun 1993 kolmannella neljänneksellä edelliseen neljännekseen verrattuna.** BKT ja kokonaistuotanto kasvoivat nyt ensimmäisen kerran talousuudistusten aloittamisen jälkeen. BNS 28.12.93, KL 30.12.93

Rahoitusjärjestelmä

- * **Viron parlamentti vahvisti vuoden 1994 budjetin, jonka tulot ja menot ovat tasapainossa eli 5.79 mrd. kruunua.** BNSWEEK 13. - 19.12.93

Verotus

- * **Viron parlamentti hyväksyi 8.12. uuden verolain.** Laissa määritellään kiinteä **26 % tuloveroaste** sekä yksityisille että yrityksille. BNS 16.12.93, E 20.12.93

Latvia

- * Latvian johtohenkilöitä 31.12.1993:

presidentti	Guntis Ulmanis
parlamentin pj.	Anatolijs Gorbunovs
pääministeri	Valdis Birkavs
ulkoministeri	Georgs Andrejevs
finanssiministeri	Uldis Osis
talousuudistusministeri	Maris Gailis
keskuspankin pääjohtaja	Einars Repse

Rahoitusjärjestelmä

- * **Latviassa maaliskuussa 1993 käyttöön otettu lati on ainoa laillinen raha.** Toukokuusta 1992 käytössä olleet Latvian ruplat eivät kelpaa enää 18.10. jälkeen. (Venäjän ruplat vedettiin kierrosta jo heinäkuussa 1992.) Latin ja Latvian ruplan vaihtokurssi on 1 : 200 (1 lati on n. 10 mk). KL 15.10.93, BNS 18.10.93, DM 21.10.93
- * Latvian hallituksen mukaan vuoden **1994 budjetin tulot ovat 526 milj. ja menot 565 milj. latia**, joten vaje on kohtuulliset 39 miljoonaa. BNSWEEK 13. - 19.12.93

Liettua

- * Liettuan johtohenkilöitä 31.12.1993:

presidentti	Algirdas Brazauskas
parlamentin pj.	Ceslovas Jursenas
pääministeri	Adolfas Šleževicius
ulkoministeri	Povilas Gylys
finanssiministeri	Eduardas Vilkelis
kauppa-teoll. ministeri	Kazimieras Klimasauskas
talousministeri	Julius Veselka
keskuspankin pääjohtaja	Kazimieras Ratkevicius

Rahoitusjärjestelmä

- * Suunnitelman mukaan Liettuan 1994 budjetin tulot ovat **2.4 mrd. litiä ja menot 2.5 mrd. litiä** eli vaje on n. 130 milj. litiä (= 1 % BKT:sta).
BNS 10.93
- * Liettua suunnittelee **rahayksikkönsä litin sitomista kiinteästi johonkin ulkomaanvaluuttaan ja ns. currency boardin perustamista**. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on ehdottanut kiinteäksi kurssiksi 3.5 litiä/dollari, kun päivän kurssi on n. 4 litiä/dollari. Liti otettiin käyttöön kesäkuussa 1993.
BNS 14. - 17.12.93